

РИЗИКИ ТА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В ОНОВЛЕНІЙ ПЛАТІЖНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ЗА ПРИНЦИПАМИ «ВІДКРИТОГО БАНКІНГУ»

I. П. СИТНИК, д-р екон. наук, професор,
завідувачка кафедри економічної теорії
Національний університет харчових технологій
01033 Україна, м. Київ, вул. Володимирська, 68
lavyry@ukr.net

Переформатування платіжної системи з метою відповідності найкращим європейським і міжнародним стандартам, враховуючи глобальну світову цифровізацію і нашої країни зокрема, на сьогодні для України є надзвичайно актуальним. Виникла необхідність у платіжних сервісах максимально доступних і зручних для користувачів, що можливо лише за умови широкої конкуренції у сфері платіжних послуг. Це може стати реальністю завдяки виходу на платіжний ринок нових суб'єктів, а також зміну ролі, модернізацію, осучаснення самих платіжних систем як у технічному, технологічному, інформаційному, безпековому плані, так і в категорійно-понятійному.

Технології і цифровізація розвиваються надшвидкими темпами, які не могли не затронуть банківську сферу, і, в тому числі, платіжну. На ринок прагнуть вийти нові платіжні гравці з новими платіжними технологіями, які будуть зручними, в першу чергу, для клієнтів. Банківські платіжні послуги на сьогодні надзвичайно монополізовані, і тому нема широкої можливості розвиватися фінтех стартапам у платіжній сфері. Європейський платіжний ринок розуміє важливість цифрового розвитку, і наслідком цього стало прийняття Другої платіжної директиви (Директива ЄС 2015/2366), яка дає можливість вийти на ринок новим платіжним гравцям, при цьому зобов'язуючи банківські установи відкрити свої дані через свої API (Application Programming Interface). Таку схему доступу до банківської інформації назвали «Open Banking» (Open API) – «відкритим банкінгом» [2, 3].

Дана концепція «відкритого банкінгу» базується на тому, що банки через відкриття своїх API можуть надавати інформацію посередникам (третім сторонам) в межах платіжної послуги, а також відкривати доступ до своїх сучасних технологічних розробок, що в свою чергу, сприяє розвитку платіжного фінтеху, оскільки інші компанії можуть спрямовувати свої зусилля на подальші вдосконалення і розробки платіжних продуктів чи сервісів, а не витрачати час на повторення уже створеного. Тому ми пропонуємо запровадити використання цієї технології у національній сфері платежів.

Вигоди при впровадженні запропонованої концепції «відкритого банкінгу» будуть очевидними. Це приведе до підвищення конкуренції на ринку платіжних послуг і, відповідно, отримання якіснішої послуги клієнтом.

Для того, щоб платіжна система країни запрацювала по новому, з використанням відкритих API, необхідно запропонувати на ряду з основними її суб'єктами, що функціонують сьогодні, нових учасників, які зможуть надавати різні види платіжних послуг, а також чітко окреслити їх діяльність,

права та обов'язки. Такими учасниками можуть стати провайдери платіжних послуг, які можна виокремити між собою за різновидами надання таких послуг.

У своїй діяльності провайдери платіжних послуг не зможуть оминати різні види ризиків, у тому числі операційні, правові та ризики безпеки, автентифікації (ідентифікації). З метою їх уникнення провайдерам платіжних послуг необхідно вжити заходів щодо зниження і контролю таких ризиків, які виникатимуть при наданні платіжних послуг. Необхідно також розробити й запровадити ефективні методи реагування, зокрема для виявлення та класифікації основних операційних ризиків і ризиків безпеки.

Щодо посиленої автентифікації клієнта, то її доцільно застосовувати при отриманні доступу до свого платіжного рахунку у віддаленому режимі, а також при ініціації платіжної операції в електронному вигляді. У свою чергу на регулятора покладається відповідальність за розробку і затвердження технічних стандартів з автентифікації та обміну інформацією при наданні платіжної послуги.

Пропонуємо розглядати і робити акцент у професійній діяльності всім учасникам платіжного ринку, зокрема й регулятору, на різновидах визначених нами ризиків, які можуть виникнути при впровадженні концепції «відкритого банкінгу» для оновленої платіжної системи України.

Отже, ймовірними основними ризиками при функціонуванні оновленої платіжної системи країни з використанням концепції відкритих даних і новими його учасниками можуть бути операційні та правові ризики, а також ризики безпеки, серед яких ризики розголошення конфіденційної інформації, кібератак, автентифікації, шахрайських операцій. Усі перелічені ризики по'язані з обміном інформацією про клієнтів між різними юридичними особами (третіми сторонами). Крім того, банкам та іншим фінансовим організаціям необхідно передбачити у своїй діяльності витрати на реалізацію і підтримку відкритих API.

За умови оновлення платіжної системи країни для клієнтів постане можливість відкривати рахунки не лише в банках, але і в платіжних установах, небанківських установах, а також в інших суб'єктів [2].

Важливим аспектом запровадження нових умов функціонування платіжної системи країни стане можливість платіжним установам, небанківським установам та іншим визначеним законодавством суб'єктам емітувати спеціальні платіжні інструменти (картки), здійснювати еквайринг, а електронним установам – здійснювати випуск і обслуговування електронних грошей.

Захист персональних даних є надзвичайно важливим при наданні платіжних послуг [1]. Тому провайдери платіжних послуг повинні отримувати доступ до необхідних персональних даних, обробляти та зберігати їх тільки для надання платіжних послуг і лише за згодою клієнта. Інформація щодо обробки персональних даних платіжними системами і провайдерами платіжних послуг з метою запобігання, розслідування та

виявлення шахрайства має надаватися клієнтам відповідно до національного законодавства.

На сьогодні для успішної діяльності платіжних систем у сучасних умовах необхідно змінити правила їх функціонування, а також розширити платіжний ринок, розуміючи, що коли зайдуть нові гравці необхідною буде тісна і злагоджена співпраця з ними. Такі трансформація, реформування і зміна ролі платіжних систем повинні передбачити ряд напрямків, які потребують розробки і законодавчо закріплених змін. Ці питання повинні бути максимально продуманими і з технологічного, і з технічного боку, а також законодавства, і особливо захисту конфіденційної, персональної інформації, яка використовується при здійсненні платежів. Насамперед, необхідно визначити, хто ж буде тими новими гравцями, які зможуть надавати платіжні послуги. У свою чергу, для таких змін потрібно змінювати і платіжну термінологію, яка існує на сьогодні, але є дуже застарілою, а також передбачити і виписати права та обов'язки нових суб'єктів платіжного ринку на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.11.2014 р. № 755 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0755500-14#Text> (дата звернення: 20.02.2021).

2. Ситник І. П. Методологічні аспекти функціонування нових суб'єктів платіжної системи України за умови її трансформації. *Приазовський економічний вісник*. 2019. 6 (17). С. 328–333. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-59>

3. Ситник І. П. Особливості функціонування сучасної моделі платіжної системи України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №5-6. С. 34-46. DOI:10.32680/2409-9260-2021-5-6-282-283-34-45

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Г. Г. СОБОЛЄВА, канд. екон. наук, доцент

А. Д. ІВАНОВА, студентка гр.Е2020-1

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
61002 Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17
soboliva.ag@gmail.com

Інформатизація - це соціально-економічний, науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної адміністрації, місцевого